

Daha Güçlü, Bütünleşmiş ve Birleşmiş Türk Dünyasına Doğru

Baghdad Amreyev
Türk Devletleri Teşkilatı Genel Sekreteri

Giriş

Son yıllarda Türk devletlerinin işbirliği canlılığını göstermiş ve yeni bir jeopolitik gerçeklik olarak birleşmiş bir Türk Dünyasının ortaya çıkmasına neden olmuştur. Tarihsel kardeşlik bağlarından, ortak dilden, kültürden ve geleneklerden ilham alan bu olgu, geniş Avrasya kıtasında önemli siyasi ve ekonomik sonuçlar üretmiştir.

Tarih, Türk halkları arasındaki işbirliğinin yeni bir şey olmadığına tanıklık ediyor. Ancak, aralarındaki etkileşim on yıllar boyunca, Soğuk Savaş'ın sonuna kadar kesintiye uğradı. Hemen ardından beş Türk devleti bağımsızlıklarını geri kazanınca, Türk halkları kendi aralarında yeni bir ilişkiler sistemi tanımlamaya başladı. Bu büyük bir tarihi andı ve aralarında yüzyıllardır var olan engelleri ve ayırım çizgilerini artık istemeyen Türk halklarının bilinçli tercihinin doğal bir sonucuydu.

Günümüzde Türk devletleri, kendine özgü bir şekilde gelişen, ölçek ve kapsamı giderek artan Türk işbirliğini desteklemek için büyük adımlar atmaktadır. Örneğin 2018 yılında Türk işbirliği sürecine katılan ülke sayısı dördtü. Bugün bu sayı yedi ülkeye yükselmiştir. Öte yandan, 2009-2017 döneminde sadece beş Devlet Başkanları Zirvesi gerçekleşmişken, son dört yılda altı Zirve toplanmıştır.

2021 yılında İstanbul'da düzenlenen son Devlet Başkanları Zirvesi, Türk Dünyasının birliği için tarihi bir dönüm noktası oldu. Türk işbirliğinin bu olağanüstü sonucu kolay elde edilmemiştir. Günümüzde Türk devletleri arasında var olan kardeşçe ve saygıya dayalı ilişkiler, Türk devletleri liderlerinin net siyasi tercihleri, kararlı duruşu ve ileriye düşünme cesareti sayesinde adım adım inşa edilmiştir.

Birleşmiş Türk Dünyası bir gerçeklik olsa da henüz tamamlanmış değil. Bu, Türk devletlerinin ekonomik bütünleşmesinin sağlanması amacıyla devam eden bir süreçtir.

Bu arada Türk devletlerinin bütünleşme çabalarına sadece ekonomik açıdan bakmamak gerekir. Ortak kültürel zenginliğin, değerlerin, ilkelerin ve çıkarların

desteklenmesi, Türk işbirliğinin merkezinde yer almaktadır. Türk devletleri bu ortak yönleriyle birbirine kenetlenmeli ve bunun üzerinde öğrenip büyümelidir.

Bunun dışında, Türk bütünleşme çabaları, Türk coğrafyasını, kendi içinde ve çevresinde barış ve istikrara katkı sağlayan, küresel sorunların çözümünde önemli rol oynayan, güvenli ve müreffeh bir cazibe ve aydınlanma merkezi haline getirmelidir.

Türk Dünyasını bütünleştirmek için daha iyi bir bağlamın hiçbir zaman sunulmadığını kabul etmek gerekir. Bugün Türk devletleri arasındaki ilişkiler önemli ölçüde işbirliği ruhuyla doludur. Hükümetler, Türk bütünleşme sürecinde ilerlemek için gerekli politika değişiklikleri uyguluyor. Vatandaşlar, Türk devletlerinin bir bütün olarak daha güçlü olacağını, ayrıca Türk bütünleşmesinin insanların günlük yaşamlarının refahına ve kalitesine yatırım yaptığının giderek farkına varıyor.

Bu makale, Türk işbirliğinin genel yapısı, ana aktörleri ve mekanizmaları hakkında kısa bir analiz sunmakta, ayrıca temel kazanımlara ve Türk işbirliğinin ileride nasıl gelişeceğine ışık tutmaktadır.

Türk İşbirliğinin Gelişimindeki Dönüm Noktaları

Modern Türk Dünyasının işbirliği süreci, 1992 yılında, Türk devletleri liderlerinin tarihte ilk kez Ankara'da bir araya gelmesiyle resmen başladı. Bu, kendi kaderini tayin etme arzusunda olan tüm Türk halkları için ilham verici bir olaydı.

1992'den 2009'a kadar sekiz Devlet Başkanları Zirvesi toplandı. Bu zirveler, dayanışmayı güçlendirmek ve Türk halklarının farklı alanlardaki kapsamlı işbirliğine rehberlik etmek doğrultusunda eşsiz bir platform sağladı. Ayrıca zirveler, Türk işbirliğinin kademeli olarak kurumsallaşmasına da zemin hazırladı. Bu bağlamda 1993 yılında, Türk halklarını kültür ve sanat yoluyla birbirine yakınlaştırmak amacıyla, merkezi Ankara'da bulunan Uluslararası Türk Kültürü Teşkilatı (TÜRKSOY) kurulmuştur. Öte yandan, 2008 yılında kurulan ve merkezi Bakü'de bulunan Türk Devletleri Parlamenter Asamblesi (TÜRKPA), Türk işbirliğini güçlü bir şekilde destekleyen gerçek bir parlamenter çalışma forumu haline geldi.

Yıllarca çeşitli alanlarda artan Türk işbirliği, genel süreci koordine etmek için ayrı bir şemsiye örgütün kurulmasını gerektirdi. Buna istinaden, Kazakistan süreci kolaylaştırmayı üstlenmiş ve 2009 yılında Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan ve Türkiye arasında Nahçıvan Anlaşması'nın imzalanmasıyla, Türk Dili Konuşan Ülkeler İşbirliği Konseyi (Türk Konseyi) resmi olarak kurulmuştur. Bu teşkilatın

kurulmasıyla, Türk Dünyası kendi bölgesel politikalarını aktif olarak üreten bir aktöre dönüşmüştür.

Türk Konseyi daha sonra, 2018’de Macaristan’a gözlemci statüsünün verilmesiyle ve 2019’da Özbekistan’ın tam üye olarak katılmasıyla coğrafi olarak genişledi. Türkmenistan da 2021’de Türk teşkilatına resmen entegre oldu. Bugün, Türk işbirliğinin kapsayıcı hale geldiğini ve tüm Türk devletlerinin işbirliği sürecinden yararlandığını ve katkıda bulunduğunu görmek cesaret vericidir.

Türk işbirliğinin dönüm noktalarından biri de 2019 yılında Bakü’de düzenlenen Devlet Başkanları Zirvesi oldu. Bu zirvede üye ülkeler, gelecekte tek bir sesle konuşmaya istekli olduklarını ifade ederek, ilişkilerini işbirliğinden kademeli bütünleşmeye doğru taşımaya karar verdiler. Bu nedenle Bakü Zirvesi, birleşmiş Türk Dünyasına doğru atılan ilk kararlı adım olarak anılıyor.

Türk işbirliğinin en önemli kırılma noktası, 2021 yılında İstanbul’da gerçekleştirilen tarihi Devlet Başkanları Zirvesi oldu. Zirve, Türk devletlerinin birlik ve bütünlüğü için hayati önem taşıyan ve Türk Dünyasının gelecek yönelimini belirleyen kararlar aldı. Her şeyden evvel, Türk Konseyi’nin adı Türk Devletleri Teşkilatı (TDT) olarak değişti ve teşkilat tam teşekküllü bir uluslararası kuruluşa dönüştü. Dahası, Türkmenistan’ın teşkilata katılmasıyla, birleşmiş bir Türk Dünyasına sahip olma hedefi gerçekleştirilmiş oldu. Öte yandan Zirve, Türk devletlerinin bütünleşme çabalarını destekleyen ve işbirliğinin uzun vadeli hedeflerini ortaya koyan Türk Dünyası 2040 Vizyonu belgesini kabul etmiştir.

Bugün, Türk devletleri arasındaki ilişkilerin sağlamlığı ve TDT çatısı altında yürütülen işbirliğinin temel mimarisi fazlasıyla görünür haldedir. Tüm TDT ülkelerinin beklentileri, daha güçlü ortaklıklardan siyasi fayda sağlamak, genişleyen ekonomik fırsatlardan ve iyileştirilmiş dayanışmaktan yararlanmak, ayrıca jeopolitik bakımdan daha fazla istikrar ve güvenlikten istifade etmektir.

İşbirliğin Kurumsal Yapısı

Siyasi diyalog, teknik işbirliği ve ortak eylem için TDT ülkelerini bir araya getiren farklı üst düzey forumlar vardır. Devlet Başkanları Konseyi, Dışişleri Bakanları Konseyi, Kıdemli Memurlar Komitesi ve çeşitli sektörlere ilişkin bakanlar düzeyindeki toplantılar buna örneklerdir. TDT’nin ana karar alma organı Devlet Başkanları Konseyi’dir. Bu Konseye, Dönem Başkanlığı görevini üstlenen ülke başkanlık etmektedir. Dışişleri Bakanları Konseyi, TDT’nin faaliyetlerini ve mali konularını denetlemektedir. Aynı zamanda, Kıdemli Memurlar Komitesi çalışmaları koordine eder ve Dışişleri Bakanları Konseyi’nin kabul etmesi ve

Devlet Başkanları Konseyi'nin de onaylaması için taslak belgelere nihai şeklini verir. Ayrıca, son dönemde yapısı ve etkisi güçlenen ve daimî danışma/istişare kuruluşu görevini üstlenen Aksakallar Konseyi de bulunmaktadır.

2011 yılından sonra sektörel işbirliği fazlasıyla gelişti ve bugüne kadar ekonomi, kültür, eğitim, ulaştırma, turizm, medya, bilgi ve iletişim teknolojileri, gençlik ve spor, sağlık ve enerjiden sorumlu bakanlar dahil olmak üzere, bakanlık düzeyinde çeşitli toplantılar gerçekleştirildi. Özellikle son dört yıl, bakanlar düzeyindeki toplantıların yoğunlaşmasına, yenilerinin başlatılmasına ve ilgili bakanlıklara bağlı birçok Koordinasyon Komitesinin oluşturulmasına şahitlik etti. Bakanlık toplantıları, ilgili Çalışma Gruplarının özverili çabaları ile de desteklenmektedir.

TDT çatısı altındaki işbirliği, Genel Sekreter, İstanbul'da bulunan Sekretarya ve Budapeşte'deki Temsilcilik Ofisi tarafından koordine edilmektedir. Sekretarya, Devlet Başkanlarının kararlarının uygulanmasının operasyonel kolu olarak çalışmakta ve diğer üst düzey forumlarda üzerinde uzlaşılan önlemlerin uygulanmasında hükümetlere yardımcı olmaktadır.

Sekretarya ayrıca, ihtiyaçların belirlendiği ancak işbirliği mekanizmalarının bulunmadığı alanlarda yeni bölgesel girişimlerin geliştirilmesine yönelik bir kuluçka merkezi görevi görüyor. Böylece, yukarıda anılan TÜRKSOY ve TÜRKPA'nın yanı sıra, Türk Akademisi, Türk Kültür ve Miras Vakfı, Türk Ticaret ve Sanayi Odası, Türk Devletleri Teşkilatı Gençlik Platformu, Türk Üniversiteler Birliği ve Türk İş Konseyi dahil olmak üzere, ilgili ve bağlı kurum ve ağların sayısı artırılmıştır.

TDT ülkelerinin Türk işbirliğine adanmışlığı, Sekretaryanın görevini başarıyla yerine getirmesini sağlamıştır. Sekretarya tüm ülkelerinin hükümetleriyle yakın işbirliği içinde çalışmakta ve farklı alanlarda birçok bölgesel programın geliştirilmesini ve uygulanmasını desteklemektedir.

En önemlisi, yıllar içinde Sekretarya, TDT ülkelerinin gelişen ihtiyaçlarına yanıt olarak politika oluşturma sürecine rehberlik etme kabiliyetine sahip olduğunu kanıtlamıştır.

Otuz Yıllık Türk İşbirliğinin Önemli Kazanımları

Otuz yıllık dönem, Türk işbirliğinde önemli ilerleme ve oldukça güçlü bir başarı kaydı sergiledi. TDT ülkeleri arasındaki tarihi bağlar planlı, kurumsal ve

sürdürülebilir işbirliğine dönüştürülmüştür. Sektörel işbirliği bakanlar düzeyinde birçok toplantının başlatılmasıyla hızlandırılmıştır. TDT, farklı alanlarda işbirliğini ilerletmek için etkili bir mekanizmaya sahip tam teşekküllü bir uluslararası kuruluş olarak kendini kanıtlamıştır. Türk işbirliğinin gündemi artık ulusal yönetimlere, paydaşlara ve hedef gruplara daha etkin bir şekilde iletilmektedir.

Son birkaç yıla bakıldığında bile, TDT'nin ve ilgili ve bağlı kurumlarının yürüttüğü faaliyetlerde yoğunluğun etkileyici hale geldiği görülmektedir. Devamda TDT işbirliğinin başarılarının çarpıcı örneklerinin bir kaydı sunulmuştur:

Dış politikalarda artan uyum: TDT ülkeleri dış politikalarında bir uyum geliştirdi ve uluslararası konularda artan oranda grup olarak hareket etmektedir. Örneğin TDT, Azerbaycan halkıyla güçlü bir dayanışma sergileyip, Azerbaycan'ın Karabağ'daki topraklarını kurtarmasını ve bu topraklar üzerindeki egemenliğini yeniden tesis etmesini destekledi.

TDT, Türkiye'nin Suriye'nin kuzeyindeki Barış Pınarı isimli haklı askeri operasyonunu destekledi, ayrıca barışçıl, siyasi açıdan adil, güvenli ve müreffeh bir geleceği arzulayan Kıbrıs Türkleri ile dayanışma içinde oldu.

Türk devletleri, Ocak ayı olayları sırasında Kazakistan halkı ve siyasi liderliği ile güçlü dayanışmalarını gösterdi. Son zamanlarda ise, Kırgızistan-Tacikistan sınırındaki duruma barışçıl bir çözüm bulmaya çalışan Bişkek'i sıkı bir şekilde destekledi.

Türk işbirliğinde iyileştirilmiş koordinasyon: Sekreteryaya ile diğer ilgili ve bağlı kurumlar arasındaki işbirliği yıllar içinde esaslı bir koordinasyon sürecine dönüştü ve aralarında artan sinerji, Türk Dünyasında işbirliğinin derinleştirilmesine zemin hazırladı. TDT'ye ait Türk İşbirliği Kurumları Koordinasyon Komitesi bu yönde kritik bir rol oynamaya devam ediyor.

Uluslararası kuruluşlarla artan işbirliği: TDT Sekreteryası, farklı program ve projelerin koordinasyonunu daha fazla teşvik etmek amacıyla, üyeliklerin örtüştüğü birçok önemli uluslararası kuruluşla yakın bağlantılar geliştirdi. Ayrıca, Budapeşte'deki Temsilcilik Ofisi, TDT ve etkinliklerini Avrupa ülkelerinde tanıtmakta ve Avrupa kurumlarıyla ilişkileri geliştirmektedir.

Derinleşen ekonomik ilişkiler: TDT başından beri ülkelerinin büyüme ve kalkınma önceliklerini desteklemekte ve aralarındaki ticareti ve yatırımları artırmak için çaba göstermektedir. İlgili bakanlar ve çalışma gruplarının toplantılarına ek olarak, TDT işbirliği sürecine özel sektörün güçlü katılımını sağlamış ve iş dünyasıyla daha sistematik ilişkiler geliştirmiştir.

Bu alanda netice almak açısından Türk İş Konseyi'nin faaliyetleri ve İş Forumları önemliydi. Öte yandan, Türk Ticaret ve Sanayi Odası ve Türk Yatırım Fonu'nun kurulmasına ilişkin kararlar, ekonomi alanındaki işbirliğini daha da artırmayı vaat ediyor. Türk Yatırım Fonu faaliyete geçtiğinde, KOBİ'lerin kapasitelerinin artırılmasını destekleyecek, ayrıca girişimcilik ile araştırma ve yeniliği teşvik edecektir.

TDT ülkeleri arasındaki toplam mal ihracatı, 2016'daki 13,9 milyar dolardan 2021'de 25,9 milyar dolara ulaştı. TDT'nin gündeminde ticaretin kolaylaştırılması, hizmet ticaretinin serbestleştirilmesi ve dijital ticaretin geliştirilmesi ile ilgili birçok önemli girişim bulunuyor. Bu girişimlerin mevcut ticaret hacmini daha yüksek seviyelere çıkartması bekleniyor.

İş ortamını iyileştirmek ve bölge içi doğrudan yabancı yatırımları artırmak amacıyla TDT kendi yatırım gündemini de geliştirmiştir. Ayrıca sanayileşme alanında yakın işbirliği, KOBİ desteği ve akıllı iş modelleri de TDT ülkelerinin ekonomik işbirliğine yön vermiştir.

Ulaştırma alanındaki dayanıklılıkta ve gümrük operasyonlarında iyileşme: TDT, Trans-Hazar Ulaştırma Koridoru (Orta Koridor) boyunca verimli, istikrarlı ve sorunsuz taşımacılığın önündeki engelleri ortadan kaldırmak amacıyla, ülkeleri arasında bakanlar düzeyinde ulaştırma ve gümrük işbirliğini teşvik etmektedir. Bu bağlamda TDT, Kardeş Limanlar Süreciyle üye ülkelerinin önemli limanları arasında ticari ve kurumsal işbirliğini tesis etmiş, Kervansaray Projesi sayesinde de sınır geçiş işlemlerinin kolaylaştırılmasına katkı sağlamıştır. Uluslararası Kombine Yük Taşımacılığı ve Basitleştirilmiş Gümrük Koridorunun kurulmasına ilişkin son anlaşmalarla ise, Orta Koridorun önemi ve verimliliği daha da artırılacaktır. Bu arada, ulaştırma ve transit prosedürlerinin dijitalleştirilmesi sürecinin de gelişmeye devam ettiği belirtilmelidir.

BİT, alternatif enerji ve uzay alanında işbirliği gündemin üst sıralarına yükseldi: Bilgi ve iletişim teknolojileri (BİT) ve alternatif enerji son zamanlarda Türk işbirliğinin temel unsurları arasında yer almaya başladı. Siber güvenlik, fiber optik altyapının güçlendirilmesi, uydu servislerinin kullanımı, Uzay Ajansları arasında işbirliği ve e-imza ile ilgili sertifikaların karşılıklı tanınması, TDT'nin BİT alanındaki ümit verici konularıdır. Bu yıl TDT bilgi teknolojileri alanında da işbirliğini başlattı.

Alternatif enerjiye gelince, yenilenebilir enerjide işbirliği, bu alanda yatırımların yapılması ve nükleer mühendislerin eğitimi, nükleer altyapı ve uranyum madenciliği konularında bilgi paylaşımı en önemli öncelikler arasında yer alıyor.

Eğitim, kültür, spor ve diaspora alanında umut verici sonuçlar: Türk işbirliği, Türk Dünyasında toplumsal ilişkileri geliştirmeye ve ortak Türk bilincini geliştirmeye büyük önem vermektedir. Bu bağlamda TDT, insanları birbirine daha fazla yakınlaştırmak için hareketlilik konularına önemli yatırımlar yapmaktadır.

TDT, akademik işbirliğini artıran ve öğrenci, eğitmen ve araştırmacı hareketliliğini teşvik eden benzersiz eğitim programları başlattı. Örneğin, Türk Üniversiteler Birliği yükseköğretimde kapsamlı bir işbirliği süreci oluştururken, Orhun Değişim Programı'yla akademisyen ve öğrencilerin önemli bir hareketliliği sağlanmıştır. Öte yandan Türk Akademisi'nin ortak tarih, coğrafya ve edebiyat kitapları hazırlanmış olması da başlı başına bir başarıdır.

Türk işbirliği, Türk kültürünü, dilini, geleneğini ve değerlerini teşvik etmek ve ortak mirasın korunmasını sağlamak için kültür sahnesinde aktif olarak çalışmaktadır. TÜRKSOY ve Türk Kültür ve Miras Vakfı bu alanda çok önemli bir rol oynamaktadır.

Gençler arası işbirliğini geliştirmek için TDT, gençlerin seyahat etmeleri ve ülkelerini karşılıklı olarak keşfetmeleri, akranlarını tanımaları ve spor dahil olmak üzere farklı alanlardaki projelerde işbirliği yapmaları için fırsatlar yaratmıştır. Gençlik kampları ve festivalleri, Genç Liderler Forumu ve Genç Girişimciler Forumu, Türk Dünyası farkındalığıyla geleceğin Türk neslini yetiştiren önde gelen platformlardır.

Üniversite Spor Oyunlarına (Türk Universiade) ve geleneksel sporların Dünya Göçebe Oyunları girişimi aracılığıyla canlandırılması ve korunmasına verilen destek de Türk işbirliğinin bir markası haline gelmiştir.

TDT ayrıca eğitim, kültür ve spor alanlarında Türk diaspora toplulukları ile işbirliğini ve koordinasyonu geliştirmek için de önemli çabalar sarf etmiştir.

Medya ve enformasyon alanında işbirliği yükselişte: Medya, Türk bütünleşmesini güçlendirmek için çok önemli bir araçtır. Günümüze kadar kamu yayın kuruluşları arasındaki işbirliği sistematik hale geldi. "Türk Dünyasının 100 Kişisi" ve "Türk Dünyasının Kutsal Yerleri" konulu kısa videoların hazırlanmasına ve program ile video materyallerinin paylaşılmasına özen gösterilmiştir. Bu yıl medya işbirliği, ilgili bakanların ve üst düzey yetkililerin kararıyla ivme kazandı.

Nitekim yıllık bazda uluslararası bir medya forumu düzenlemesi, medya profesyonelleri için eğitim ve değişim programlarının yoğunlaştırılması, ayrıca ve Türk Haber Ajansları Birliği ve Gazeteciler Birliği'nin kurulması kararlaştırılmıştır.

Sağlık işbirliği TDT gündeminin ayrılmaz bir parçası haline geldi: 2020'de Covid-19'un patlak vermesi, salgınla mücadele için sağlık işbirliğini ve ilgili koordinasyonu başlatmayı gerektirdi.

TDT ülkeleri, salgına ortak bir yanıt üretmek için güçlü liderlik ve dayanışma göstermekte hızlı davrandı. Azerbaycan Dönem Başkanlığı, "Covid-19 Salgınıyla Mücadelede Dayanışma ve İşbirliği" konulu olağanüstü Zirveyi 10 Nisan 2020'de gerçekleştirdi. Daha sonra, kısa süre içinde ilgili bakanlar düzeyinde birçok toplantı düzenlendi.

Neticede, TDT Sekreteryası tarafından sağlık alanında başlatılan faaliyetler, üzerinde mutabık kalınan tedbirlerin uygulanması için umut verici bir başlangıç sağladı. Bu tedbirlerin arasında, a) deneyimlerin ve iyi uygulamaların paylaşılması yoluyla, halk sağlığı alanında sağlık hizmetlerinin iyileştirilmesine katkıda bulunmak; b) sınır ötesi sağlık tehditlerini önleme, tespit etme ve bunlara yanıt verme hususunda ulusal sağlık sistemlerinin kapasitelerini desteklemek; c) sağlık çalışanları ve sağlık kurumları için eğitim ve kapasite geliştirme programları düzenlemek; ç) temel ilaçların ve diğer tıbbi ürünlerin düzenli tedarikini sağlamak ve d) sağlık endüstrisinde daha iyi sağlık tesisleri ve sağlık ürünleri sağlayacak bir işbirliği başlatmak, gibileri yer almıştır.

Kurulan Sağlık Koordinasyon Komitesi ve Tedarik Zinciri Grubu, tıbbi ekipman ve ilaç üretiminde işbirliği için en önemli alanlar oldu. Ayrıca, Sağlık Koordinasyon Komitesi bünyesinde Sağlık Bilim Grubu'nun oluşturulması da pandemiyle ilgili gelişmeleri birlikte izlemek ve uygun ortak tepkiler üretmek amacıyla ortaya atılan yaratıcı bir adımdı.

Turizm işbirliğinde yeni ivme: TDT ülkeleri, zengin kültürel ve tarihi mirasları ve çeşitli doğal güzellikleri ile muazzam bir turizm potansiyeline sahiptir. "Modern İpek Yolu Ortak Tur Paketi" projesi, bu potansiyelden faydalanmak ve turizmi geliştirmek için bir araç olarak geliştirildi. Bu amaçla çeşitli etkinlikler, sergiler, festivaller, eğitim programları ve turistik geziler gerçekleştirilmiştir.

Turizm işbirliği, son zamanlarda, şehir düzeyinde turizmi teşvik etmek için "Türk Dünyası Turizm Başkenti" projesi başlatılarak yoğunlaştırıldı. Öte yandan, "Tabarruk Ziyarat" projesinin TDT ülkelerinin kutsal mekanlarına turist ilgisini

artırması bekleniyor. Bu yıl turizmden sorumlu bakanlar, “Türk Devletlerinin En İyi Turizm Köyleri” girişimini başlatmayı ve seyahat acentaları birlikleri arasında ilişkiler kurmayı da kararlaştırdı.

Din alanında işbirliğinin başlatılması: TDT ülkeleri bu yıl resmi dinî makamları arasında işbirliğini başlatma kararı aldı. Şu ana kadar Diyanet İşlerinden Sorumlu Kurum Başkanları toplantı için üç kez bir araya geldi. Dinî işbirliğinin Türk-İslam dayanışması, ayrıca Türk halklarının manevi, ahlaki ve kültürel değerleri etrafında gelişmesi beklenmektedir.

Türk Dünyası 2040 Vizyonu

Türk Dünyası 2040 Vizyonu’nun (2040 Vizyonu) kabul edilmesi, ülkelerin, daha açık, sistematik ve hedef odaklı ilişkiler yoluyla, birlikte daha iyi bir gelecek inşa etmeye karar verdiği tarihi anlardan biridir.

Elde edilen başarılar, TDT ülkelerinin ihtiyaçları hakkında sahip olunan derinlemesine bilgi ve ulusal makamlarla yapılan kapsamlı istişareler üzerine inşa edilen 2040 Vizyonu, bu tarihe kadar Türk işbirliğinin stratejik yönelimini geleceğe yönelik net hedeflerle şekillendirecektir.

Özünde, 2040 Vizyonu TDT ülkelerinin ilişkilerini işbirliğinden kademeli bütünleşmeye doğru yönlendirmektedir. Böylece Türk devletlerinin, mal, hizmet, sermaye ve yüksek vasıflı işgücünün engelsiz bir şekilde akışını sağlamak, ayrıca karşılıklı bağımlılığın bariz ve kaçınılmaz olduğu ulaşım ve enerji gibi hayati sektörlerde işbirliklerini yoğunlaştırmak suretiyle, kendi ekonomik alanlarını inşa etmeleri beklenmektedir.

2040 Vizyonu, şu hususlara ulaşılması için yapılan bir çağrıdır: a) çeşitli uluslararası meselelere karşı ortak duruş sergilemek için siyasi uyumun geliştirilmesi; b) belirli sektörel politikaların ve ilgili düzenlemelerin uyumlaştırılmasının desteklenmesi; c) ticarete tam bütünleşmenin sağlanması; ç) ortak ve tek yatırım alanının yaratılması d) dijital teknolojilerin daha iyi kullanımı ve dijital bütünleşmenin gerçekleştirilmesi, e) ulaşım ve enerji alanlarında bağlantılılığın iyileştirilmesi ve f) insanların daha fazla hareketliliğini sağlayarak sosyal ve kültürel etkileşimlerin arttırılması.

Türk coğrafyasında inovasyon ekosisteminin geliştirilmesi, yeşil dönüşüm, beşerî sermayenin iyileştirilmesi ve küresel değer zincirlerine daha iyi bütünleşme gibi hususlar da 2040 Vizyonu’nun öncelikleri arasındadır.

2040 Vizyonu'nun uzun vadeli hedeflerine ulaşmak için TDT'nin gelecekteki çalışmaları beş yıllık stratejiler etrafında yürütülecektir. Bu bağlamda TDT ilk adım olarak, Türk Devletleri 2022-2026 Stratejisi'ni hazırlamıştır. Bu strateji dokümanının 11 Kasım 2022'de Semerkant'ta yapılacak Devlet Başkanları Zirvesi'nde onaylanması bekleniyor.

Daha iyi bir ortak geleceğe doğru

TDT çatısı altındaki işbirliği, çeşitli düzeylerde ve birçok alanda gerçekleşen, yapıcı ve kapsamlı bir işbirliği olarak büyümüştür. Bu nedenle, gelecekte, birlikte eylemlerde bulunmadan ve birlikte hareket etmeden Türk devletlerini hayal etmek zordur.

TDT başarılı bir işbirliği platformu ve Türk Dünyasının sesi olarak kabul görmüştür. Ayrıca, TDT'nin bölgesinde ve küresel arenadaki ağırlığı giderek artmaktadır.

Türk Dünya 2040 Vizyonu'nun kabul edilmesiyle Türk işbirliği yeni bir döneme girdi. Teknik açıdan, işbirliği daha hedef odaklı olacak ve ortak eylem için en büyük potansiyele sahip alanlara yönelecektir. Stratejik yönden, bu belge Türk devletlerinin kademeli bütünleşmesi için temel oluşturmuştur. Şüphesiz, bu uzun ve zorlu bir süreç olacaktır. Ancak işin iyi tarafı, Türk Dünyası işbirliği, 11 Kasım 2022'de Semerkant'ta yer alacak Devlet Başkanları Zirvesi'nde yansıtılacağı gibi, adım adım ilerliyor.

Semerkant Zirvesi, geçen yıl İstanbul Zirvesi'nde alınan tarihi kararları tamamlayan bir toplantı olacaktır. Türk işbirliğinin ulaştığı yeni aşamayı daha iyi yansıtabilmek amacıyla Nahçıvan Anlaşması'na değişiklikler getirilecektir. Semerkant Zirvesi, TDT ülkelerinin sosyoekonomik gelişimine daha fazla ilham vermek adına, ekonomik işbirliğinin derinleştirilmesi, ulaştırma dayanıklılığının iyileştirilmesi ve dijitalleşmeyle ilgili hususlara odaklanacaktır. Zirve ayrıca önümüzdeki aylarda Türk Yatırım Fonu'nun işlevsel hale gelmesinin yolunu da açacaktır.

Semerkant Zirvesi'nde, 2040 Vizyonu'nun ilgili hedeflerine uygun olarak, siyasi ve güvenlik işbirliği alanlarında da önemli ilerlemeler kaydedilecektir. Ayrıca, savunma sanayi işbirliği ve yargı alanında işbirliği de teşvik edilecektir.

Bu Zirve ile birlikte Özbekistan TDT'nin Dönem Başkanlığını üstlenecek ve 2023'ü "Türk Medeniyetinin Yükselişi" yılı olarak ilan edecek.

Türk işbirliğindeki bu önemli başarılar cesaret vericidir. Türk devletleri bütünleşme gündemlerini sürdürmeye devam etmeli ve 21. yüzyılın zorluklarına cevap vermeye hazırlanmalıdır. Bugün alacağımız siyasi kararlar ve gerçekleştireceğimiz eylemler, uzun yıllar Türk Dünyasının bütünleşme yolunda olup olmayacağını belirleyecektir.

Türk ülkelerinin işbirliğinde kararlı olacaklarına ve daha güçlü, daha bütünleşmiş ve daha birleşmiş bir Türk Dünyası yaratacaklarına inancım tamdır.